

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.03.2019, sp. zn. 8 Tdo 136/2019, ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.136.2019.1

Číslo: 33/2020

Právní věta:

U trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku nelze za okolnost znamenající „nebezpečí pro sebe“ považovat obavu řidiče z možných trestních následků jeho účasti na dopravní nehodě.

Pravidlo nemo tenetur se ipsum accusare, tedy zákaz donucování k aktivnímu jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení v průběhu trestního stíhání, se v tomto případě neužije. Právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc ve smyslu § 151 tr. zákoníku nelze chápat jako nezákonné a neústavní donucování účastníka dopravní nehody k poskytnutí důkazů proti sobě samému.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.03.2019

Spisová značka: 8 Tdo 136/2019

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

Předpisy: § 151 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. M. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 6 To 110/2018, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Opavě pod sp. zn. 4 T 183/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Opavě ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 4 T 183/2016, byl obviněný P. M. uznán vinným: pod bodem 1) přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, pod bodem 2) přečinem neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku. Za to byl podle § 151 tr. zákoníku, § 43 odst. 1 tr. zákoníku

odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let a šesti měsíců. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu čtyř let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozenému L. D. částku 4 547 Kč, poškozenému A. S. částku 5 690 Kč a poškozené Zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra České republiky, pobočky O. a O., částku 1 727 Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená I. D. odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli poškození L. D. a A. S. odkázáni se zbytky svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Proti označenému rozsudku podali odvolání obviněný a státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Opavě. Odvolání obviněného směřovalo proti všem jeho výrokům, státní zástupce brojil v neprospěch obviněného proti výroku o trestu. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 6 To 110/2018, byla obě odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

3. Podle skutkových zjištění soudů se obviněný přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a přečinu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku dopustil tím, že

1) dne 13. 3. 2016 ve 20:50 hodin na silnici č. I/11 ve směru jízdy z XY do XY, ve stavu neslučitelném s bezpečným řízením motorových vozidel, po předchozím požití alkoholických nápojů, řídil osobní motorové vozidlo zn. X v XY na ul. XY u areálu společnosti A. H. vlivem své podnapilosti, nepřiměřené rychlosti a nepozornosti narazil do vozidla zn. Y, majitelky I. D. a řízeného L. D., čímž porušil zejména ustanovení § 5 odst. 1 písm. b), § 5 odst. 2 písm. b) a § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů, vozidlo zn. Y bylo nárazem odhozeno vpravo do silničního příkopu a do oplocení areálu uvedené společnosti, následkem čehož L. D. utrpěl zranění – naražení hlavy a lehké podvrtnutí krční páteře s dobou léčení od 13. 3. 2016 do 28. 3. 2016, spolujedoucí z vozidla zn. Y A. S. utrpěl zranění – podvrtnutí krční páteře s dobou léčení od 13. 3. 2016 do 28. 3. 2016, a následně bez zastavení s ulomeným pravým předním kolem z místa nehody ujel, zanechávaje rycí stopu na vozovce, ve směru na XY a XY, kde byl vypátrán policejní hlídkou poblíž odstaveného vozidla, I. D. způsobil škodu ve výši nejméně 15 000 Kč, na oplocení způsobil společnosti A. H. O., P. I. A. CZ, spol. s r. o., škodu v předběžné výši 10 000 Kč; v době dopravní nehody a řízení vozidla měl v krvi více než 1 g/kg alkoholu,

2) dne 13. 3. 2016 ve 20:50 hodin na silnici č. I/11 v XY na ul. XY, po předchozím požití alkoholických nápojů, ve stavu neslučitelném s bezpečným řízením motorových vozidel, řídil osobní motorové vozidlo zn. X, u areálu společnosti A. H. zavinil dopravní nehodu s vozidlem zn. Y a posádce vozidla zn. Y způsobil zranění, L. D. naražení hlavy a lehké podvrtnutí krční páteře s dobou léčení od 13. 3. 2016 do 28. 3. 2016, a A. S. podvrtnutí krční páteře s dobou léčení od 13. 3. 2016 do 28. 3. 2016, z místa nehody následně, aniž by se zajímal o jejich stav, ujel a byl vypátrán téhož dne kolem 21:23 hodiny policejní hlídkou v XY, okr. O., poblíž odstaveného havarovaného vozidla, čímž porušil zejména ustanovení § 47 odst. 2 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 6 To 110/2018, podal obviněný P. M. prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání, v němž odkázal na dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vytkl, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že skutková zjištění odvolacího soudu jsou v extrémním rozporu s provedeným dokazováním takové intenzity, že tato nesprávnost skutkových zjištění

dosahuje ústavněprávní roviny a představuje porušení ústavního práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

5. V podaném dovolání mimo jiné namítl, že skutky specifikované ve výroku o vině se nedovoleně překrývají. Domnívá se, že vytýkané jednání není možné formulovat do dvou obdobných skutků a jeden kvalifikovat podle § 274 odst. 1, 2 tr. zákoníku a druhý podle § 151 tr. zákoníku. Správně by mělo jít o jeden skutek kvalifikovaný podle obou ustanovení v jednočinném souběhu. Konečně setrval na přesvědčení, že těžký stupeň opilosti představuje formu výluky z povinnosti poskytnout potřebnou pomoc. Osoba v těžkém stadiu opilosti představuje pro poškozené při poskytování pomoci daleko větší riziko než případný prospěch. Ani k těmto námitkám se odvolací soud nikterak nevyjádřil. Jeho právní závěr, že zákaz sebeobvinění se nevztahuje na povinnost poskytnout pomoc přivoláním rychlé záchranné služby, hasičů a policie a setrvání na místě nehody, odmítl. Podle obviněného nikdo nesmí být nucen poskytnout důkaz proti sobě, a to ani trestně-právním postihem za neposkytnutí pomoci. Čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 2, 3, 4 Listiny nemůže být potlačen jeho čl. 6 odst. 1 a čl. 31. Navíc řidič kolidujícího vozidla musel vědět, že za ním jedoucí vozidlo u nehody zastavuje a potřebnou pomoc poskytne.

6. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání ke shora uvedeným námitkám se vyslovil tak, že je pokládá za námitky podřaditelné pod důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., když se v nich dovolatel domáhal uplatnění tzv. výluk z trestní odpovědnosti. Trestní odpovědnost podle § 151 tr. zákoníku nelze totiž vyvozovat v případě, kdy pomoc nebyla poskytnuta proto, že by to znamenalo nebezpečí pro jejího potenciálního poskytovatele, resp. pro jiného. Okolnosti, na něž obviněný poukázal, tzn. opilost viníka, hrozící odhalení viníka nehody s odkazem na zákaz sebeobviňování a skutečnost, že u poškozených zastavilo jiné vozidlo a jeho řidič potřebnou pomoc poskytl, však pod takové nebezpečí podřadit nelze. Uvedl, že pro spáchání trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku není rozhodné, jaké důsledky mělo nesplnění této povinnosti pro postiženou osobu, ani zda pomoc mohl poskytnout někdo jiný. Pachatel se nemůže zbavit odpovědnosti za neposkytnutí pomoci ani tím, že jiná osoba by s jejím poskytováním eventuálně mohla započít. Zvláště pokud si ani neověří, zda skutečně jiný řidič u nehody zastaví a zejména na jaké úrovni lze očekávat pomoc od tohoto jiného řidiče, zda disponuje lékárníčkou, mobilním telefonem, aby mohl zavolat odbornou pomoc, jakého je věku a fyzických dispozic, aby mohl manipulovat s poškozenými, atd. Ani opilost v té míře, jaká byla zaznamenána u obviněného, který byl přes způsobenou dopravní nehodu pod vlivem alkoholu schopen po několik kilometrů i po nehodě řídit motorové vozidlo a před vlastní nehodou řídit vozidlo poměrně vysokou rychlostí, nemůže být faktorem, který by vyloučil trestní odpovědnost pachatele z důvodu nebezpečí hrozícího jiným osobám. I přes vlastní opilost byl totiž obviněný nepochybně schopen zmapovat situaci na místě nehody, poskytnout pomoc v případě zaklínění osob v havarovaném vozidle, zvláště při hrozbě vznícení vozidla, telefonicky zavolat další pomoc a případně provést jednoduché akutní zdravotnické úkony, např. za účelem vytažení zapadlého jazyka, zastavení krvácení. Samozřejmě by nebylo možno požadovat, aby obviněný pod vlivem alkoholu odvezl osobně automobilem zraněné osoby k lékaři, čímž by nepochybně vystavil velkému nebezpečí nejen zachraňované, ale i další osoby.

7. Za okolnost znamenající nebezpečí pro sebe, při němž řidič dopravního prostředku není povinen poskytnout osobě, která při nehodě, na které měl účast, utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, nelze podle státního zástupce považovat za nebezpečí ztotožnění a případného následného trestního stíhání řidiče dopravního prostředku, který dopravní nehodu zavinil, a to ani za užití odkazu na ústavně zaručené právo nebýt donucován k sebeobvinění. Právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc nemůže být zjednodušeně chápána jako nezákonné a neústavní donucování pachatele dopravní nehody k poskytování důkazů proti sobě samému. Zmíněné ústavní právo vyplývá z článku 37 odst. 1, čl. 40 odst. 2, 3 a 4 Listiny, dále z čl. 6 odst. 1, 2 a 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských

práv a základních svobod a čl. 14 odst. 2 a 3 písm. g) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Původně koncipovaný zákaz donucování jiného k sebeobvinění vynucováním vlastní usvědčující výpovědi je v důsledku vývoje právní praxe chápán v širším rozsahu tak, že ani jiné důkazy není nikdo povinen proti sobě poskytovat. Vždy se však jedná o nedobrovolné poskytování důkazního podkladu proti sobě v důsledku donucování, tzn. aktivního konání ze strany orgánů veřejné moci. To není možné zaměňovat s objektivně nastalými skutečnostmi, nadto v důsledku jednání samotné osoby, jež má být údajně neoprávněně donucována, a v důsledku toho jemu vzniklou právní povinností, která má předcházet vzniku dalších škod, resp. směřovat k odstranění a minimalizaci škod již nastalých, zvlášť pokud jde o škody na zdraví, které je rovněž jako právo na život a zdraví člověka ústavně chráněno.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Shledal však, že dovolání obviněného je zjevně neopodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Nejvyšší soud poté, co se vypořádal se skutkovými námitkami dovolatele, stran právního posouzení skutků konstatoval, že skutková zjištění soudů spolehlivě odůvodňují závěr, že obviněný svým jednáním naplnil znaky přečinů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku. Tím, že pod vlivem návykové látky, s hladinou alkoholu v krvi více než 1 g/kg, řídil motorové vozidlo, při jízdě narazil do jiného vozidla, jehož osádce tím způsobil zranění, vykonával ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, činnost, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, způsobil dopravní nehodu a jinému ublížil na zdraví. Tím, že posléze, ačkoliv viděl, že narazil do jiného jedoucího vozidla a odhodil je do příkopu, pokračoval bez dalšího v jízdě, jako řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytl osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného. Obviněnému nic nebránilo v tom, aby zastavil, přesvědčil se o následcích svého jednání a v návaznosti na to učinil odpovídající kroky, ať už v podobě fyzické pomoci poškozeným, či přivolání pomoci (sanitní vůz, policie) na místo. Sám žádná zranění neutrpěl, evidentně nepotřeboval vyhledat bezodkladné lékařské ošetření, tudíž jej nic neopravňovalo k tomu, aby od nehody ujel.

10. Akceptovat proto nelze ani tvrzení obviněného o existenci výluky z povinnosti poskytnout potřebnou pomoc, argumentoval-li v této souvislosti těžkým stupněm opilosti či okolností, že jako řidič kolidujícího vozidla musel vědět, že za ním jedoucí vozidlo u nehody zastavuje a potřebnou pomoc poskytne.

11. Argumentace těžkým stupněm opilosti představujícím formu výluky z povinnosti poskytnout potřebnou pomoc neobstojí s ohledem na aktuálně zjištěné chování obviněného a míru jeho ovlivnění alkoholem. Evidentně nelze hovořit o těžkém stupni opilosti, představující pro poškozené při poskytování pomoci daleko větší riziko než případný prospěch, jak dovozuje obviněný. Byl-li obviněný i přes způsobenou dopravní nehodu pod vlivem alkoholu schopen i nadále po několik kilometrů řídit motorové vozidlo, byl by nepochybně způsobilý přiměřeně zareagovat i na místě činu a poskytnout adekvátní pomoc ať už ve fyzické podobě provedením jednoduchých zdravotnických úkonů, či přivoláním již dříve zmiňované pomoci. Podle konstantní judikatury skutečnost, že pachatel po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytl pomoc osobě, která při nehodě utrpěla újmu, a místo

nehody opustil proto, že jeho rozhodování bylo ovlivněno silnou opilostí (převážily jeho vlastní zájmy nad zájmem o osud poškozeného), avšak nešlo o stav, jenž by bylo možno označit za nepřičetnost, nevylučuje jeho trestní odpovědnost za trestný čin neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku (viz rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 8. 2000, sp. zn. [4 To 437/2000](#), uveřejněný pod č. 9/2002 Sb. rozh. tr.). Vzhledem k tomu, že v řízení žádné pochybnosti o přičetnosti obviněného nevystaly, nutno jeho námitky, jimiž brojí proti závěru o své trestní odpovědnosti za přečin podle § 151 tr. zákoníku, odmítnout.

12. Stejně tak nutno odmítnout jako nevěcný jeho argument, že „musel vědět, že za ním jedoucí vozidlo u nehody zastavuje a potřebnou pomoc poskytne“. Vždyť obviněný sám se o takové možnosti nepřesvědčil, neověřil, zda skutečně jiný řidič u nehody zastaví, a nezískal žádný poznatek o tom, zda a nakolik bude způsobilý poskytnout potřebnou pomoc. V souladu s ustálenou judikaturou je zde k připomenutí, že pro spáchání přečinu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku není rozhodné, jaké důsledky mělo nesplnění této povinnosti pro postiženou osobu, ani zda pomoc mohl poskytnout někdo jiný (k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. [4/1969](#) Sb. rozh. tr.).

13. Odvolací soud taktéž správně poznamenal, že nebezpečím ve smyslu § 151 tr. zákoníku není myšleno nebezpečí případného trestního stíhání. Neposkytnutí pomoci člověku, který utrpěl újmu na zdraví při dopravní nehodě, na níž měl pachatel účast, je v rozporu se základními principy občanského soužití a humanity a jako takové nemůže být „omluveno“ poukazem na zásadu zákazu nucení k sebeobviňování (bod 15., str. 8–9 usnesení odvolacího soudu).

14. Za okolnost znamenající nebezpečí pro sebe, při němž řidič dopravního prostředku není povinen poskytnout osobě, která při nehodě, na které měl účast, utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, nelze ani podle dovolacího soudu považovat nebezpečí ztotožnění a případného následného trestního stíhání řidiče dopravního prostředku, který dopravní nehodu zavinil, a to ani se zřetelem na ústavně zaručené právo nebýt donucován k sebeobviňování (k tomu shodně též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1600).

15. Jak vyplývá mimo jiné i ze stanoviska Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 30/10](#), ústavně zaručené právo nebýt donucován k sebeobviňování, tedy předložit proti sobě důkaz pod donucením, je dovozováno z čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“), který zakotvuje právo každého odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, a speciálně z čl. 40 odst. 4 Listiny, jenž přiznává právo odepřít výpověď obviněnému, přičemž tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven. Toto pravidlo, umožňující obviněnému neusvědčovat svou výpovědí sám sebe, bylo do českého ústavního pořádku, podobně jako do ústavních předpisů mnoha vyspělých demokratických států, zavedeno po vzoru Pátého dodatku americké ústavy z roku 1791, a je pokládáno za součást tzv. Bill of Rights. Doslovný text tohoto ustanovení („no person shall ... be compelled in any criminal case to be a witness against himself“ – „nikdo nesmí být v trestní věci donucován k tomu, aby vystupoval jako svědek proti sobě“) byl původně interpretován v úzkém slova smyslu tak, že zákaz donucení se vztahuje toliko k výslechu obviněného (podezřelého) nebo k jiné slovní komunikaci s obviněným. Teprve v dalším vývoji judikatury v USA a v evropských zemích došlo k rozšíření interpretace tohoto ustanovení tak, že obviněný nesmí být donucován nejen k výpovědi, ale ani k jinému aktivnímu jednání, jímž by přispíval k obstarávání důkazů proti sobě. V právní nauce je toto pravidlo vyjádřeno latinskou formulí „nemo tenetur se ipsum accusare“ („nikdo není povinen sám sebe obviňovat“, viz odlišné stanovisko k nálezů Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. [III. ÚS 655/06](#), které připojil soudce Jan Musil).

16. Za aktivní jednání se v zahraniční judikatuře považuje např. napsání rukopisného textu (zkoušky písma) k písmoznalecké identifikaci, chůze a jiné motorické zkoušky sledující koordinaci pohybů při

tzv. ambulantním vyšetření příznaků opilosti, plnění úkolů souvisejících s vyšetřovacím pokusem (srov. § 104c odst. 4 tr. ř.). K provedení vyjmenovaných úkonů může být obviněný vyzván, eventuálně též předvolán či předveden, nesmí k nim však být jakkoliv donucován, nevylučuje možnost uložení pořádkové pokuty.

17. Pro věc významný je pak podle závěrů obsažených v označeném stanovisku Ústavního soudu především názor, který k právu mlčet a neobviňovat sebe samého zastává Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Podle jeho ustálené judikatury patří právo nevypovídat a právo nepřispívat k obvinění proti sobě samému k obecně uznávaným mezinárodním principům, které – ačkoliv nejsou v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) výslovně zmíněny – jsou samou podstatou pojmu spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy. Právo nepřispívat k vlastnímu obvinění předpokládá, že státní orgány se snaží prokázat vinu obžalovaného, aniž by používaly důkazní materiály získané donucením nebo pod nátlakem proti vůli obviněného. V tomto směru je toto právo úzce svázáno s presumpcí nevinu (čl. 6 odst. 2 Úmluvy). Uplatňování zásady nemo tenetur má chránit obviněného před bezprávným donucováním ze strany státních orgánů a tím přispívat k zabránění vzniku justičních omylů a k zajištění spravedlivého procesu (viz rozsudek ESLP ve věci Saunders proti Velké Británii č. 19187/91, ze dne 17. 12. 1996, rozsudek ve věci Heaney a McGuinness proti Irsku č. 34720/97, ze dne 21. 12. 2000, rozsudek ve věci J. B. proti Švýcarsku č. 31827/96, ze dne 3. 5. 2001, a další). ESLP na druhou stranu připouští, že právo mlčet a právo neobviňovat sebe sama nejsou práva absolutní a je možno je omezit určitým stupněm nátlaku, který však nesmí být „abuzivní“.

18. Ve spojitosti s právem nebýt nucen obviňovat sebe samého ESLP zmiňuje dvě další jednotlivá práva, která v širším smyslu tvoří jeho podstatu, právo nebýt nucen k doznání (právo mlčet) a právo nebýt nucen přispět k vlastnímu obvinění jiným způsobem než výpovědí (objektivními či věcnými důkazy). Současně dodává, že právo neusvědčovat sám sebe je primárně spojeno s respektováním vůle obviněné osoby nevypovídat. Různý režim získávání důkazů z hlediska práva neusvědčovat sám sebe se opírá o odlišný charakter výpovědi a uvedených důkazů. Posledně jmenované existují objektivně, nezávisle na vůli obviněného, při jejich opatřování je sice postupováno proti vůli obviněného, nevyžaduje se však po něm jeho aktivní součinnost, ale pouze strpění donucovacích úkonů. Naproti tomu výpověď, slovo, neexistuje objektivně, nezávisle na vůli obviněného, a lze je získat jen proti vůli obviněného, je-li tato zlomena fyzickým nebo psychickým donucením, tj. jen když se poníží důstojnost člověka jako svobodné bytosti (srov. B. REPÍK: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, 1. vydání, Orac, Praha 2002, s. 187).

19. Pravidlo nemo tenetur je tudíž vždy třeba vykládat tak, že je zakázáno donucování k aktivnímu jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení. Nejpresněji je současné pojetí principu nemo tenetur vyjádřeno v rezoluci XV. Mezinárodního kongresu trestního práva, kde se praví: „Nikdo není povinen přispět aktivním způsobem, přímo či nepřímo, k vlastnímu odsouzení“ (k tomu viz odlišné stanovisko k nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. [III. ÚS 655/06](#), které připojil soudce Jan Musil).

20. Je-li třeba pravidlo nemo tenetur chápat jako aktivní jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení, typicky v průběhu trestního řízení, pak právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc nemůže být zjednodušeně chápána jako nezákonné a neústavní donucování pachatele dopravní nehody k poskytování důkazů proti sobě samému. Jak výstižně uvedl státní zástupce, o takové situaci nelze hovořit tam, kde to byla sama osoba, která svým jednáním zavinila důvod ke vzniku právní povinnosti, která má předcházet vzniku dalších škod, resp. směřovat k odstranění a minimalizaci škod již nastalých, zvláště jde-li o škody na zdraví, které je ústavně chráněno (právo na život, právo na ochranu zdraví, jak o tom hovoří i odvolací soud v bodě 15., str. 8 usnesení odvolacího soudu).

21. Dovolací soud konečně nesdílí ani přesvědčení obviněného, že vytýkané protiprávní jednání bylo chybně formulováno jako dva samostatné skutky. Neztotožňuje se s jeho názorem, že správně měl být učiněn právní závěr, že se přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku dopustil v jednočinném souběhu s přečinem neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku, resp. že jedním skutkem naplnil znaky dvou trestných činů.

22. V teorii přichází v úvahu dělení souběhu trestných činů, o nějž v posuzovaném případě jde, na souběh jednočinný (konkurence ideální) a vícečinný (konkurence reálná) podle toho, zda více trestných činů bylo spácháno jedním skutkem, nebo více skutky, a dále na souběh stejnorodý a nestejnorodý podle toho, zda jde o více trestných činů téže skutkové podstaty, nebo o více trestných činů různých skutkových podstat. Zabývat se otázkou souběhu trestných činů znamená především ujasnit si, co to je skutek, kdy jde o jeden skutek a kdy o více skutků. Vícečinný souběh předpokládá více skutků (samostatných útoků) a každý z nich se posuzuje jako samostatný trestný čin. Naproti tomu při jednočinném souběhu jde o skutek jediný. Pojem skutek je třeba odlišovat od pojmu trestný čin. Každý trestný čin (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku) musí být vždy i skutkem, ale ne každý skutek je vždy trestným činem (může být např. přestupkem nebo jiným správním deliktem, popř. i jednáním trestněprávně bezvýznamným).

23. V daných souvislostech je zapotřebí připomenout obsah pojmu „skutek“. Přestože jej trestněprávní předpisy (hmotněprávní ani procesněprávní) nedefinují, teorie i praxe soudů vychází z názoru, že podstatu skutku tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený, který je relevantní z hlediska trestního práva hmotného (viz přiměřeně rozhodnutí č. [64/1973](#) Sb. rozh. tr.). Jednáním je projev vůle pachatele ve vnějším světě, který může spočívat v konání nebo v opomenutí. Jen takové děje, které jsou jednáním, lze v trestním řízení dokazovat a právně kvalifikovat a jen jednáním může být způsoben následek významný pro trestní právo. Následek spočívá v porušení nebo ohrožení hodnot (zájmů, vztahů) chráněných trestním zákonem (tj. života, zdraví, osobní svobody, majetku atd.) a jako znak některého jednotlivého, individuálního trestného činu ve své konkrétní podobě spojuje dílčí útoky (akty) do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. [8/1985](#) a č. [1/1996-I](#) Sb. rozh. tr.).

24. S pojmem „skutek“ nezbytně souvisí hmotněprávní pojem „jednota skutku“. Jednota skutku je rozhodující pro určení, zda jde o souběh jednočinný (pachatel jedním skutkem spáchá více trestných činů), nebo vícečinný (pachatel více skutky spáchá více trestných činů). Jednotu skutku lze také vyjádřit tím způsobem, že dva nebo více trestných činů má alespoň zčásti společné jednání. Jde-li o více způsobených následků významných z hlediska trestního práva hmotného, jde o jeden skutek tehdy, jestliže všechny následky byly způsobeny alespoň zčásti jedním jednáním, rovněž významným z hlediska trestního práva hmotného (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. [5/1988](#) Sb. rozh. tr.).

25. Podle Nejvyššího soudu jednání obviněného nutno vnímat jako dva samostatné skutky. V daném případě byl jednáním spočívajícím v řízení motorového vozidla ve stavu vylučujícím způsobilost je řídit, při němž došlo k dopravní nehodě a k ublížení na zdraví, ohrožen zájem na ochraně života, zdraví a majetku a porušen zájem na ochraně zdraví a majetku; jednáním spočívajícím v ujetí od způsobené nehody bez poskytnutí pomoci poškozeným pak byl ohrožen zájem na ochraně života a zdraví. Zaviněné jednání spočívající v řízení motorového vozidla ve stavu vylučujícím způsobilost je řídit, při němž byla způsobena dopravní nehoda a bylo ublíženo na zdraví, bylo kauzální pro následek obsažený ve skutkové podstatě podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku; zaviněné jednání spočívající v ujetí od způsobené nehody bez poskytnutí pomoci poškozeným bylo kauzální pro následek obsažený ve skutkové podstatě podle § 151 tr. zákoníku. Z popisu skutkového děje v rozsudku soudu prvního stupně je zřejmé, že na jednání obviněného je zapotřebí nahlížet jako na dva samostatné skutky naplňující dva různé delikty, mezi nimiž je vztah souběhu, a to vícečinného nestejnorodého. Obviněný dvěma skutky porušil nebo ohrozil více zájmů chráněných trestním

zákoníkem; dvěma skutky spáchal více trestných činů různých skutkových podstat. Ostatně i podle ustálené judikatury, je-li pachatel stíhán obžalobou proto, že jako řidič motorového vozidla při dopravní nehodě způsobil jinému z nedbalosti újmu na zdraví a potom této osobě neposkytl potřebnou pomoc, jde o dva samostatné skutky. O každém z těchto skutků je nutno rozhodnout samostatným výrokem (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 8/1984 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. [5 Tdo 578/2013](#), aj.).

26. Vzhledem k tomu, že dovolání obviněného je jako celek zjevně neopodstatněné, Nejvyšší soud je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Učinil tak v neveřejném zasedání za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.